

**Nedim Pećanin**, IV-9, II Gimnazija, Sarajevo  
Dobitnik prve nagrade

## Zašto su potrebna suđenja za ratne zločine ?

Prije tri mjeseca sam postao punoljetan. Moji roditelji su bili iznenađeni kada sam im rekao da umjesto poklona želim da mi dozvole da idem sa prijateljima na jedan festival elektronske muzike. Izgledalo je da neće biti problema da mi usliše želju, ali su bili zabrinuti i zbunjeni kada sam rekao da se „Love Fest“ održava u Srbiji, u Vrnjačkoj Banji. Razumio sam ih, brinuli su o mojoj sigurnosti među desetinama hiljada mladih, a posebno zbog toga što sam iz Sarajeva, iz Bosne.

Tako sam se na pragu punoljetstva, kao i čitava moja generacija, sudario sa teškim bremenom rata koji se završio prije mog rođenja. Rat je odavno završen, ali su strahovi preživjeli. Naravno, znam za užasne zločine koji su se dogodili. Ono što ih čini još težim jeste da su, nažalost, vojni i politički lideri koji su najodgovorniji za zločine još uvijek heroji za znatan dio njihovih sunarodnika. Iščekujući povoljan ishod moje molbe roditeljima sudario sam se sa nasljedem ratova vođenih na teritoriji nekada jedinstvene države, došavši tako i do Haaškog tribunala za ratne zločine.

Mislim da svi koji danas žive na teritorijama na kojima su prije dvadesetak godina vođeni krvavi ratovi imaju razloga da vjeruju da je pravda spora, ali (ne)dostižna. Mnogima je jedina nada bio, a nekima je još uvijek – Haaški sud. Ja sa Tribunalom imam veliki problem.

S jedne strane, u potpunosti razumijem i u velikoj mjeri dijelim razočarenje Tribunalom onih koji su očekivali da će makar najodgovorniji za najteže zločine biti kažnjeni. Nažalost, to se nije dogodilo i u tome se slažu i u Beogradu i u Sarajevu i u Zagrebu i u Prištini. Suđenja su trajala predugo, bila su prekomplicirana i za žrtve i za svjedoke zločina. Neki od optuženih su umrli prije presude u zatvoru, a neki presudu čekaju na slobodi. Mnoge izrečene kazne su uvrjedljivo niske: možda u pravilima Tribunala za to postoji opravdanje, ali razumu je teško prihvatiti da ima slučajeva da su masovne ubice kažnjavane sa svega nekoliko mjeseci zatvora po glavi strijeljane žrtve. Ne mogu da shvatim ni zašto su u nekim suđenjima sudije dozvolile optuženima da šire mržnju, ismijavaju zločine, vrijeđaju žrtve, rugaju se pravdi... A sve to pred TV kamerama u sudnicama pretvorenim u podij optuženika koji su, naravno, „samo branili svoj narod“.

Posebno je bolno bilo pratiti svjedočanstva ljudi koji su uspjeli preživjeti zločine, često zahvaljujući samo spletu okolnosti, ali su izgubili svoje najdraže. Nikad neću zaboraviti molbu jedne srebreničke majke upućenu optuženom oficiru tokom saslušanja u haaškoj sudnici. Gušeći se u suzama, izvinjavajući se, objasnila je da su joj vojnici otrgnuli maloljetnog sina i otada ga više nikad nije vidjela. Međutim, ona vjeruje da je on još uvijek živ jer ga često sanja. Sin traži od majke da se raspita gdje se nalazi i da dođe po njega. Plakao sam gledajući ovaj snimak sa roditeljima i skrivajući suze, osjećajući da i oni plaču. Vidio sam suze i na članovima sudskog vijeća, a čini mi se da je od svih najteže bilo optuženom. Upravo u toj teškoj ljudskoj nelagodni vidim smisao postojanja Tribunala. Ne vjerujem da ima ikoga ko bi nakon gledanja ove scene mogao biti protiv utvrđivanja odgovornosti za masovne zločine počinjene u ratovima. Srećom, ova majka nije bila podvrgnuta ismijavanju i uvredama od optuženih kroz koje su tokom svojih svjedočenja prolazili svjedoci zločina. Neshvatljivo mi je da su sudije dopuštale i takva poniženja žrtava. Jednako tako bolno je i saznanje da je neko od nadležnih u Haagu donio odluku da se

materijalni dokazi najvećeg zločina počinjenog u Bosni i Hercegovini jednostavno unište. Osobni dokumenti, odjeća, obuća, fotografije, ključevi, privjesci... koji su često bili i jedini dokazi postojanja žrtava nečijom hladnom, birokratskom odlukom su nestali.

No, s druge strane, i pored ozbiljnosti iznijetih primjedbi, mislim da je Tribunal u Haagu najznačajniji međunarodni instrument mukotrpane obnove uništenog povjerenja među narodima nekadašnje Jugoslavije. Najvažnije dostignuće Haaškog suda je individualiziranje krivice i odgovornosti za počinjene ratne zločine. Nemjerljiva je važnost činjenice da se pred Tribunalom ne sudi srpskom, hrvatskom, albanskom ili bošnjačkom narodu, već pojedincima koji su pred historijom i svijetom (o)brukali i sebe i narode iz kojih potiču. Koliko god sam kritičan prema Tribunalu, prihvatam i da sam pomalo nepravedan: naime, šta je sprječavalo sve države iz kojih potiču zločinci da sami pokrenu postupke i osude zločince u svojim sredinama? Lako je napadati Haag, ali koja je to ovdašnja vlast bila spremna odgovorne potražiti oko sebe, a ne samo u susjednim državama ili drugim narodima? Posebno je licemjerno kritizirati Haaški tribunal ukazujući samo na ponekad zaista čudne odluke kojima su pogođene žrtve samo naroda kojem kritičari pripadaju. Zašto je valjda nemoguće naći primjer u kojem se ukazuje da je optuženi pripadnik mog naroda dobio manju kaznu nego što je zaslužio ili da je optuženik tvog naroda nezasluženo dobio veću kaznu? Govori li to više o nama ili o Haagu?

Da nije bilo Tribunala u Haagu mnogi od osuđenih ratnih zločinaca bili bi i danas uzorni i moćni lideri u svojim sredinama. Svojom mržnjom prema drugima neometano bi i dalje trovali mlade ljude u svim dijelovima naše regije, među njima možda i hiljade onih iz svih krajeva koji su bili na ovogodišnjem „Love Festu“. Moji roditelji su otvorenih usta slušali da nikakvih neprijatnosti Tarik, Vedad, Adi i ja nismo imali u Vrnjačkoj Banji. Doduše, slagao sam ih: imali smo problema da potrošimo sve tokene za piće kojima su „braću Bosance“ čašćavali i „Grobari“ i „Delije“ iz Vrnjačke Banje, Beograda, Kragujevca, Niša ...

E, zato ja mislim da je Tribunal u Haagu važan i znam da neću morati moliti roditelje za odlazak na naredni „Love Fest“.